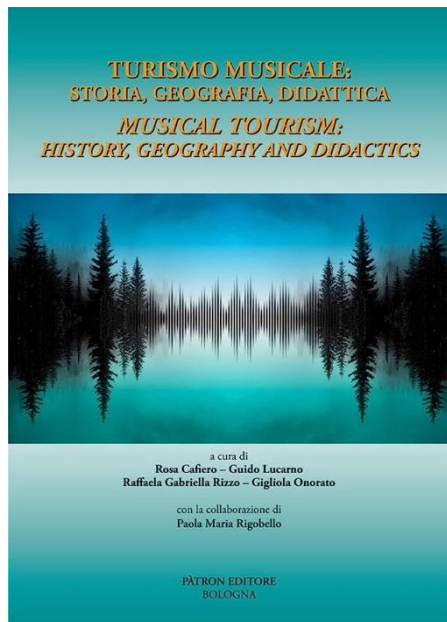

Recenzja naukowa

Tomasz Duda

*Caferio R., Lucarno G., Rizzo R.G., Onorato G., Rigobello P.M., **Turismo musicale: storia, geografia, didattica. Musical Tourism: History, Geography and Didactics**, Patron Editore, Bologna, 2020*

Turystyka kulturowa, jako najstarsza, lub jedna z najstarszych postaci podróży turystycznych, towarzyszy człowiekowi, rozwojowi ludzkości oraz przemianom cywilizacyjnym niemal od zarania dziejów. Jak zauważyli już A. Mikos von Rohrscheidt i K. Buczkowska [2009: s.5-6], pomimo wierności swoim pierwotnym, klasycznym zainteresowaniom, szeroko pojmowana turystyka kulturowa w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat zmodyfikowała niemal wszystkie swoje formy oraz wypracowała wiele nowych, będących odpowiedzią na nowe oczekiwania, zainteresowania i potrzeby współczesnych turystów. Do podstawowych form, jak turystyka muzealna, historyczna, religijna czy dziedzictwa kulturowego, dołączyły szybko rozwijające się, mocno wyspecjalizowane odmiany jak na przykład turystyka winiarska, przemysłowa, biograficzna czy muzyczna. O ile jednak klasycznym, dobrze rozpoznanym formom turystyki kulturowej towarzyszy już szeroko rozwinięta bibliografia naukowa, liczne monografie i artykuły w prestiżowych czasopismach na całym świecie, o tyle w przypadku pozostałych, często nieco niszowych, form każda nowa publikacja stanowi ważne wydarzenie w świecie akademickim i warta jest zwrócenia szczególnej uwagi.

W ostatnich latach notuje się znaczne przyspieszenie w powstawaniu monografii poświęconych jednej, konkretnej formie turystyki kulturowej. Dotyczy to zarówno literatury polskiej, jak i światowej. Powstały nowe publikacje dotyczące turystyki

religijnej, tanatoturystyki, turystyki militarnej czy turystyki kulinarnej i winiarskiej. Ciągłe jednak brakowało rzetelnego opracowania niszowych odmian aktywności turystyczno-kulturowych, jak np. turystyki związanej z doświadczeniami muzycznymi (zarówno w odmianie muzyki klasycznej jak i popularnej i rozrywkowej). Lukę tę z pewnością wypełnia świetnie opracowana monografia: „*Musical Tourism: History, Geography and Didactics*”, wydana w Bolonii (Włochy), pod wspólną redakcją włoskich akademików zajmujących się geografią i turystyką kulturową - Rosy Cafiero, Guido Lucarno, Raffaeli Gabrielli Rizzo, Gigliola Onorato oraz Paoli Marii Rigobello.

Turystyka muzyczna to forma podróżowania, która obraca się wokół poznawania różnych gatunków muzycznych, uczestniczenia w koncertach, festiwalach lub odwiedzania kultowych zabytków muzycznych. Daje wyjątkową okazję do poznania kulturowego i historycznego znaczenia muzyki w danym regionie. Niezależnie od tego, czy odwiedzamy Nashville – serce muzyki country, czy uczestniczymy w znanym festiwalu muzyki klasycznej we Włoszech czy Austrii, turystyka muzyczna pozwala podróżującym zanurzyć się w tętniącym życiem i różnorodnym świecie muzyki. To sposób na łączenie się z lokalnymi społecznościami, odkrywanie nowych artystów i tworzenie niezapomnianych wspomnień poprzez uniwersalny język muzyki.

Największe doświadczenie w badaniach naukowych nad rolą muzyki klasycznej w rozwoju przestrzeni turystyki kulturowej wydają się mieć Włosi. Trudno nie zgodzić się z faktem, że to właśnie tam rozwinęły się znane na całym świecie ośrodki wykorzystujące muzykę, jako element własnego dziedzictwa kulturowego. Cremona, Mediolan, Bolonia, San Remo, Neapol czy Weronia, to tylko kilka najważniejszych spośród licznych tego typu miejsc na mapie turystycznej Włoch. Nic więc dziwnego, że to we Włoszech organizowane są coroczne konferencje naukowe poświęcone w całości turystyce muzycznej, jako ważnej i integralnej formie turystyki kulturowej. Wspominana w tekście publikacja jest właśnie owocem tego typu spotkań, które pod wspólną nazwą „*Turismo musicale: storia, geografia e formazione*” odbywają się w Cremonie pod egidą Università Cattolica w Mediolanie.

Omawiana monografia jest zwięzła i pierwszą tego typu publikacją, poświęconą w całości geografii, historii i rozwojowi turystyki muzycznej, jako specyficznej i unikatowej formy zainteresowań turystyki kulturowej. Została bardzo starannie wydana przez wydawnictwo Patron Editore z Bolonii, jako koedycja Università Cattolica z Mediolanu oraz Camera di Commercio z Cremony. Publikacja liczy sobie niemal 500 stron, na które składa się logicznie poukładany szereg rozdziałów, będących

wynikiem wieloletnich prac z zakresu geografii kulturowej i turystyki nie tylko we Włoszech, ale również na świecie.

Całość monografii składa się z trzech podstawowych części (sekcji), w których zawarte zostały poszczególne tematy i rozdziały. Sekcja pierwsza (*Il turismo musicale nella storia: dal Grand Tour ad oggi*) dotyczy historii turystyki muzycznej i tworzy świetny dobór rozdziałów, opisujących rozwój tego typu podróży od czasów Grand Tour do współczesności. Dowiemy się z niej m.in. na temat podróży muzycznych w XVIII-wiecznej Skandynawii (tekst Larsa Berglunda), Niemiec (Angela Romangoli) a nawet wielkich podróży muzycznych z Włoch na Przylądek Północny (Licia Mari). W sekcji drugiej (*Geografia della musica: dal paesaggio sonoro ai luoghi di attrazione del turismo musicale*) znalazły się teksty poświęcone miejscom, szlakom oraz przestrzeni turystycznej, w której muzyka odgrywa znaczącą, żeby nie powiedzieć kluczową rolę jej identyfikacji. Bardzo dużo miejsca poświęcono w tej części identyfikacji przestrzeni regionalnej, szlakom dziedzictwa oraz poszczególnym miejscom kreującym produkty o charakterze turystyki muzycznej i kulturowej. Oddzielną część stanowią rozważania dotyczące muzyki jako elementu dziedzictwa materialnego i niematerialnego regionu (np. artykuły Raffaeli Gabrieli Rizzo, Guido Lucarno czy Antonietty Ivony). Trzecia, ostatnia, część monografii (*Viaggiare con la musica. Didattica, formazione strumentale e scambi culturali*) to rozważania nad wykorzystaniem muzyki i dziedzictwa muzycznego w procesie poznawczym kraju, kultury, historii i geografii.

Wprawdzie większość rozdziałów książki zostało napisanych po włosku (7 spośród 52 rozdziałów jest w języku angielskim), każdy z nich posiada obszerny abstract sporządzony w języku angielskim. Dodatkowo, wszystkie rozdziały są bogato ilustrowane, z licznymi mapami, wykresami i fotografiami, co znacznie poprawia odbiór i sprawia, że nawet nieznajomość języka włoskiego nie powoduje dyskomfortu w odbiorze publikacji.